

ut vasa mundari vel munda servari curet, admonerit, nihilque effecerit, excusatur propter sacrificandi necessitatem." *De sacrif. Missae* cap. 6 n. 15.

235 3. *Exsecrantur* vasa vel paramenta sacra, si amittunt formam suam, sub qua benedicta sunt, vel si facta sunt inepta ad usum, pro quo destinantur, aut si nova materia ex magna parte additur: quare post refectionem iterum benedicenda vel consecranda sunt; levior autem reparatio novae consecrationis necessitatem non inducit.

Quare calix exsecratur, si *in fundo* fissuram etiam tenuissimam habet, non vero, si id accidit in *superiore* parte cuppae; si notabiliter contusus est; si laeso pede consistere non amplius potest, vel si pes a cuppa frangitur — nisi forte, ut in calice tornatili, pes a cuppa separabilis est atque sola cuppa consecrationem receipt.

Corporale exsecratur, si propter notabilem lacerationem S. hostiam cum calice convenienter continere non amplius potest.

Cingulum exsecratur, si ita rumpitur, ut nulla pars tantae magnitudinis sit, ut ad cingendum sufficiat; si absolute sufficit, nihil impedit, quominus ad majorem commoditatem alia pars connectatur.

Alba exsecratur, si manica separatur etc.: casula, si in duas partes dissolvitur, nisi forte duae partes separabiles sunt, solis chordulis connexae (quod si est, haec ipsa est forma casulae, sub qua est benedicta), si notabili ruptione ad suum usum prorsus inepta evasit. Cf. *Seav. t. 4 n. 327*, qui de stola et planeta loquens satis late extendit integritatem quoad benedictionem, quum tum tandem eas vestes *propter reparationem* denuo benedicendas esse dicat, si novi panni assuti superent reliquam partem, quae manserat; at ne tum quidem, si haec renovatio *paulatim* facta sit. Quae rectissime dicuntur, nisi tamen in reparatione forma dissoluta fuerit.

236 4. *Benedictionem* earum rerum sacrarum, quae solum benedicuntur, quamquam ex sese Episcopus simplici sacerdoti committere nequit, tamen saepe ex privilegio a S. Sede accepto potest.

Regularium Superiores praeterea ex variis privilegiis etiam hanc benedictionem impertire possunt, attamen pro suis ecclesiis tantum; idque post *Alex. VII.* indubium est: v. *S. Alph. n. 378*. Si vero pro alienis ecclesiis benedixerunt, illicite quidem egerunt, at num sacra utensilia nova benedictione indigeant, magis dubium est. Imo quando benedictio data est a sacerdote, qui nullatenus hanc benedicendi facultatem habeat: sunt quidem qui putent, benedictionem non esse iterandam; at id satis probabile non videtur: cf. *Hartmann (repertor. rituum ed. 5. § 131)*, qui opinatur, si res usui sacro jam fuerit atque de ea benedictione agatur, quae delegari soleat, illam iterandam non esse; imo eam vestes sacras benedicendi facultatem in necessitate a parochio praesumi posse (*op. laud. ed. 5. § 203*): puto tamen, haec benignius esse dicta.

5. Inter sacra utensilia sic benedicenda probabiliter etiam collocanda est pyxis seu ciborium, et lunula ostensorii; idque extra necessitatem practice faciendum est. At quum multorum opinio sit (*Suarez, Lugo, Vasquez, Sylvius, Sporer*), quam *S. Alph. (l. c. n. 385)* dicit „non videri improbabilem“, benedictionem non ex praecepto, sed ex decentia tantum requiri, aliquando mitius agere licet.

237 Scholion. Pauca notanda supersunt de cultu sacris vasibus debito.

1) Vasa sacra, quum sacras species continent, citra peccatum mortale tangi non possunt ab eo, qui non sit saltem in ordine diaconatus constitutus.

2) Vasa sacra, dum S. Eucharistiam non continent, extra necessitatem a laicis tangi, veniale peccatum est: sc. calicem, patenam, ciborium, lunulam ostensorii; item corporale, pallam, purificatorium post usum sacrum nondum lota.

3) Permittitur tactus harum rerum sacrarum tum ex consuetudine tum ex privilegiis: a) omnibus clericis tonsuratis, b) laicis regularibus sacristis, c) monialibus sacristis. *S. Alph. n. 382*.

4) De lotionem fere idem dicendum est ac de tactu, exclusis tamen monialibus atque laicis sacristis: imo decentius fit a personis in ordine sacro, saltem subdiaconatus, constitutis; quamquam probabile est, etiam primam lotionem a solo clerico tonsurato fieri posse (*S. Alph. n. 387*); a laico vero eam fieri, nisi justa causa excuset, *veniale peccatum* est (*ib.*) — Aqua lotionis in sacrarium mittenda est. Quae si in alium locum decentem mittitur, mortale peccatum quidem non est, at veniale (*S. Alph. ib., Reuter l. c. n. 211*), nisi necessitas quaedam excusat. (Cf. *Lacroix l. c. n. 334* etiam mitius sentientem.)

Articulus III.

Praescripta ipsum ritum sacrum celebrandi spectantia.

§ 1.

De rubricis generatim.

I. Rubricae, quae disponunt circa ea, quae ante vel post Missam agenda sint, probabiliter non pro praeceptivis, sed pro directivis tantum haberi possunt, i. e. quarum violatio per se veri nominis peccatum non sit, minorem tamen convenientiam redoleat, nisi forte justa causa aliter agendi adsit, aut rubrica aequivalenter impleatur. *S. Alph. n. 399*.

II. Rubricae, quae res intra Missam servandas disponunt, generatim praeceptivae sunt, idque graviter aut leviter pro subjecta materia; attamen multi scriptores inter has ipsas rubricas quasdam esse censent, quae mere directivae sint, ut ex infra dicendis patebit.

III. Quod de rubricis dictum est, etiam observari potest de S. R. C. responsis: ex quibus, nisi praecipendi seu sub peccato obligandi vis exprimatur, strictam obligationem non semper eruere licet.

IV. Utrum vero defectus, qui sive in actionibus sive in precibus praescriptis committatur, gravis sit an levis, multum pendet ab eo,

1. utrum reverentia S. Sacramento ex sese, an ex lege solum humana debita laesa sit;
2. utrum defectus occurrat in nobiliore Missae parte, vel in ea re, quam Ecclesia propter mysticam significationem maximi aestimet, an in alia;
3. utrum defectus materialiter notabilis seu in magna quantitate sit, necne.

Ceterum opinio communis DD. respicienda est.

Quare 1. Orationes, quae pro praeparatione ad Missam vel gratiarum actione in missali et breviario habentur, non inferunt *praeceptum*, siquidem *pro opportunitate sacerdotis* dicenda dicuntur: modo alia ratione fiat praeparatio et gratiarum actio.

2. Orationes in recessu ab altari dicendae, i. e. „Benedicite“ cum precibus verene ex praecepto imponantur, non constat: quare qui alias preces devotius recitat, hac commutatione non peccat. — Preces, quae in induendis vestibibus dicendae sunt, communius habentur pro praeceptis sub veniali; quamquam etiam de hoc alii, ut Suarez, dubitant.

Intra Missam stricte sumptam, quae praescripta a rubricis inveniuntur, referri possunt sive ad qualitatem Missae, sive ad singulas partes et orationes recitandas, siye ad rituales actiones exercendas.

§ 2.

De qualitate Missae particularia quaedam.

239 1. Qualitas Missae de praecepto quidem est, at non de gravi, secluso scandalo et contemptu, vel nisi frequenter diebus vetitis Missae diei non convenientes dicantur. Cf. S. Alph. n. 420 cum innumeris auctoribus.

2. Missa in aliena ecclesia quanam dicenda sit, generatim habeto ex hac regula: *Color alienae ecclesiae* ante omnia servandus est (intellige tamen, ritum sd. et inferiorem dici non habere colorem), quare si ille aliter servari nequit, etiam Missa ejus ecclesiae dicenda est: si vero color non obstat, dicenda *Missae celebrantis*, i. e. cum illius officio divino conveniens, nisi forte in aliena ecclesia ritus est I vel II cl. aut solemnitas in foro.

NB. 1. Id quidem valet de Missis privatis; si vero cantatur Missa diebus Dominicis etc., haec prorsus fieri debet secundum calendarium ecclesiae.

NB. 2. Si celebrans officium de „Beato“ habet, illius Missam sine *speciali* privilegio in aliena ecclesia dicere nequit, etsi color ecclesiae non obstat. Magis specialia v. apud Rubricistas.

NB. 3. Si celebratur in sacellis privatis — idque etiam intellige de sacellis monialium — celebrans *suum* calendarium prorsus sequi debet: imo etiamsi officium est de *Beato*, cujus Missam in aliena ecclesia dicere non potest. (Decr. 16. Apr. 1853 in una *Ord. Min.* ad 14 Gard. n. 5183.)

240 3. Quanam orationes in diversis Missis dicendae sint, v. rubricas. Controversia quaedam est circa Missas defunctorum privatas, quando pluralitas orationum praescripta est. — Sed quidquid est de diversis responsis S. R. C. diversis temporibus obscurius datis: ultimum responsum in *Tuscanen.* 16. Sept. 1865, Gard. n. 5355, omnem dubitationem sustulit.

„An in Missis quotidianis de Requiem sacerdos sive ratione elemosynae, sive legati private celebrans pro aliqua aut pro aliquibus determinatis defunctis, *debeatne indiscriminatim* dicere primam orationem „Deus qui inter Apostolicos“ primo loco in Missali assignatam, an potius loco dictae orationis teneatur aliam dicere ex diversis in eodem Missali positis, quae conveniat ei aut iis determinatis personis, pro quibus Missam applicet.“ — S. Congr. rescripsit: „Affirmative quoad primam partem, negative ad secundam.“

Igitur sola secunda oratio „pro benefactoribus etc.“ mutanda est, vel pro libitu duae aliae intercalandae sunt. Cf. etiam „*Visen.*“ 10. Dec. 1870 Gard. n. 5464.

4. Missam, quae dicitur in aliena ecclesia, etsi ab officio celebrantis discrepet et ecclesiae, in qua celebratur, conformetur, tamen sumere non licet ex missali illi ecclesiae speciali, sed ex missali Romano atque secundum illius normam et ritum. Excipiuntur tamen quaedam missalia regularium,

quibus indultum est, ut uti liceat omnibus, qui in illorum regularium ecclesiis celebrent, vid.:

Missale Augustinianum (ex concessione Clem. XIV. 28. Junii 1773).
 „ Franciscanorum („ „ Pii VI. 5. Sept. 1775).
 „ Carmelitanum („ „ „ „ 14. Aug. 1777).
 „ Capucinatorum („ „ „ „ 15. Julii 1778).
 „ Benedictinorum, sed in solo festo S. Benedicti ejusque octava (Ben. XIII. 10. Febr. 1727).

§ 3.

De singulis Missae partibus atque orationibus.

Quamquam summâ curâ omnia secundum rubricarum normam 241 recitanda sunt: tamen non omnis omissio materiam gravis peccati constituit. Pro dijudicanda gravitate maxime videndum est 1) in quam Missae parte verseris, utrum in Canone, an in partibus accessoriis; 2) utrum, quod omittitur, sit pars quaedam, quae in qualibet Missa occurrat, annon. Nam partem seu orationem, quae in qualibet Missa occurrat, omittere multo facilius grave peccatum est, quam partes extraordinarias; dein in Canone aliquam orationem omittere multo facilius gravis materia est, quam extra Canonem.

Quare communiter sic statuitur (Vide S. Alph. n. 403 etc.):

1. Quamlibet orationem Canonis in se aliquo modo completam omittere, aut notabiliter mutare, ita ut sensus plane desit, grave peccatum est. — Utrum autem solum „Agnus Dei“ vel similia omittere, grave peccatum ratione materiae sit, vere non videtur satis constare.

S. Alphonsus etiam pro gravi habet, omittere circiter decem nomina Sanctorum in Canone.

2. Omittere purificationem patenae (nisi forte inspexeris et nullam adesse sacram particulam videris) vel calicis, certe peccatum grave est propter gravem irreverentiam SS. Sacramento illatam.

3. Grave etiam est, omittere fractionem et commixtionem hostiae cum S. Sanguine, quia haec caerimonia semper pro gravissima habita est propter mysticas significationes, imo gravior quam infusio modicae aquae in vinum consecrandum.

4. Extra Canonem omittere alias partes integras, quae in omni Missa occurrant, etiam pro gravi habetur, ut:

omissio confessionis cum omnibus, quae in principio Missae occurrunt; omissio epistolae cum sequentibus tractu, graduali etc.;

omissio evangelii — non vero omissio ultimi evangelii; neque censeatur gravis omissio, si in Sacro solemniter sacerdos epistolam et evangelium, quae cantantur a subdiacono et diacono, privatim non recitet, siquidem potior pars hujus Missae est epistola et evangelium cantatum: at ne veniale quidem peccatum esse, non satis probabiliter dicitur, quum rubrica et decreta S. R. C. haec omnia a sacerdote submissa voce dici jubeant. S. Alph. n. 410 dub. 4;

omissio collectarum, quae sunt ipsius Missae propriae, aut etiam duas, i. e. primam orationem cum ejus secreta sive cum ejus postcommunione

omittere: omissio autem orationum, quae solum commemorantur vel ut imperatae dicuntur, non est gravis, licet materia omissa longe amplior sit¹; omissio complurium precum, quae ab offertorio usque ad Canonem secretae dicuntur, gravis est, non tamen singularum omissio.

5. E contrario veniale peccatum est, omittere Gloria, Credo; specialia, quae occurrunt festivis temporibus in Canone: neque censetur grave unam alteramve epistolam superadditam vel secundum Sporer omnes supernumerarias in Missis Quatuor-temporum omittere, aut sequentias certorum festorum. — At a gravi peccato excusandus non videtur, qui in hebdomada sacra Passionem omittat, recitando solam ultimam partem, quae pro evangelio sumitur: quare si quis forte justo impedimento detineatur, quominus Missam tam longam dicere possit, devotione tamen aliave causa ad celebrandum impellatur, praestet aliam Missam, ut votivam de Passione, sumere, quam ex Missa illorum dierum Passionis historiam omittere. Nam illam votivam Missam sumere per se quidem veniale peccatum est contra rubricas, at ex causa mediocriter gravi licebit sine ulla culpa id facere.

242 6. Addere aliquid in Missa ex mente inducendi novum ritum, grave peccatum est.

7. Ex importuna devotione aliquid addere, quod a forma Missae non discrepet, ut aliquam collectam, peccatum veniale non excedit. Imo S. Alph. putat n. 411, ex aliqua causa licere unam collectam in Missa addere, at tamen satius esse rubricam servare.

8. In Sacro solemnium, dum a choro cantatur, a ministris alias preces e. g. officium divinum recitari, S. R. C. reprobatur: at si est urgens ratio id faciendi, non videtur ullum peccatum esse.

9. Devotionis causa per modum suspirii orationeulam jaculatoriam a sacerdote celebrante interponi, quando propter actiones a prosequendis

¹ Non raro opinionum diversitas invenitur, quando quaerunt, num oratio imperata dici debeat vel possit in festis I. et II. cl. — Tempore Conc. Vatic. orationem de Spiritu S. ita praescriptam fuisse, ut deberet in quolibet festo addi, notum est. Verum haec regula pro communi haberi nequit, quum suprema auctoritas, quae hoc praescripsit, communibus regulis non subjaceat.

Quod autem aliqui dicunt, Episcopos posse orationes imperare etiam pro diebus I. et II. cl., id, si de singulari aliqua necessitate, et de oratione non habitualiter; sed uno alterove certo die dicenda dicitur, puto verum esse, et sic saltem intelligi debere, quod respondit S. R. C. in Tuden. 7. Sept. 1816 ad 22 et 23: „Si oratio praecepta sit pro re gravi, dicenda erit in dupl. I. cl. sub unica conclusione, et in dupl. II. cl. sub sua conclusione; si non sit pro re gravi, omittenda in dupl. I. cl., in dupl. II. cl. arbitrio sacerdotis.“ — Verum id de oratione pro longo tempore aut indefinite imperata non obtinet. Nam postea S. R. C. bis ipsum resp. Tuden. aliter sumendum esse mandavit, vid. 16. Apr. 1853 Ord. Minor. ad dub. 15: „Collecta pro re gravi imperata potestne dici in dupl. I. cl. et in Missis, quae unicam orationem (tantum) admittunt.“ . . . Resp. „Negative in omnibus et detur decret. in Namure. 23. Maji 1835 ad dub. I.“ Ibi vid. ex responso in Tuden. mox citato inferebant obligationem etiam in festis I. cl. dicendi orationem imperatam. At S. R. C. rescripsit: „detur decretum Regni Hispan. diei 12. Maji 1819 nimirum: Negative in dupl. I. cl., ut alias responsum fuit; quoad dupl. vero II. cl. ad libitum celebrantis legi vel omitti poterit collecta imperata in Missis privatis tantum, in conventuali et solemnium omittenda.“ Decret. illud in Gardell. invenitur sub die 15. Maji 1819 in Assisiensi ad 2. notis illustrata, quibus ostenditur, etsi S. Pontifex jubeat dici collectam pro re gravi, in festis I. cl. eam non esse dicendam, nisi sc. id expresse insuper mandatum sit. Gard. n. 4526. 4560. 4746. 5183.

liturgicis precibus impediatur — ut in elevatione, post sacrarum specierum sumptionem, vel dum finem cantus exspectat — minus quidem convenire videtur, ita ut praestet, sola mente affectus divinos ciere, attamen pro peccato, etiam veniali tantum, id ducere non possumus.

10. Si quis ex errore et oblivione aliquid omisit: quando ex ipsa materia leve est, ne repetendo resumatur. Aliter, si quid notabile est, atque sine offensione aliorum (uti fit, quando ex iis, quae secreto recitantur, aliquid omisit) omissa resumere potest; id enim pro gravitate materiae tunc facere debet, quando brevi post, seu post pauca verba, errorem advertit.

Quare Gloria, Credo et similia ne unquam sacerdos resumatur; neque epistolam, evangelium etc., si unum pro altero sumpserit, nisi forte ab initio falsae epistolae etc. errorem animadvertat.

11. Illa, quae alta voce recitanda praescribuntur, voce omnino submissa recitare per modum secretae recitationis, a peccato veniali non excusatur, nisi forte justa causa infirmitatis etc. adsit; at deprimere vocem, relictam tamen aliqua distinctione inter hanc et inter secretam recitationem, ex qualibet rationabili causa licet, imo si alii sacerdotes in propinquo celebrent, ipsa rubrica omnino monet, ut celebrans ita vocem moderetur, ne alios perturbet.

E contrario ea, quae secreto dicenda sunt, tam alta voce dicere, ut in magna distantia a populo audiantur, censetur tum grave peccatum, quando notabilem partem, praesertim Canonis, vel sola verba consecrationis sacerdos ita pronuntiet. (S. Alph. n. 416 dicit, si ad 40 passus audiri possit sacerdos, sibi grave peccatum videri; sed, ait, „quis nisi mente captus hoc facturus est? deberet enim tunc toto conatu vocem elevare.“) Alias peccatum quidem est, sed veniale tantum; imo si sacerdos a solis ministris auditur, nullum peccatum est, quum vere sic recitando modum secretae recitationis non necessario excedat. Insuper quis vitio vertat sacerdoti in sacellulo angusto celebranti, si submissa quidem voce utens, non tanto conatu eam deprimat, ut non quilibet ex praesentibus, qui erectis auribus audiat, vocem percipere possit?

Imo nimis secreto verba proferre periculosius est, quam paulo altius. Qui enim ita submisso loquitur, ut ne se ipse quidem audire possit — secluso strepitu forte excitato — si de verbis consecrationis agitur, facile graviter peccat, eo quod consecrationem facile dubiam facit. (Ita recte S. Alph. n. 414.) Nam sacramenti forma sensibili et audibili modo omnino dici debet, ut sit forma. Si vero de reliquis precibus agitur, grave peccatum non est, modo voces vere proferantur et efformentur syllabae; at a veniali id non videtur excusari posse, quum contra claram rubricarum dispositionem sit . . . — Similiter dic, si ex praecipitantia quaedam verborum mutilatio fiat, salvo tamen sensu et secluso scandalo.

12. Cum voluntaria distractione Sacrum peragere ita censent peccaminosum, ut auctores etiam benigniores, e. g. Tamb. meth. celebr. Missam, l. 2. c. 3 n. 9, quem S. Alph. n. 410 dub. 5. approbans affert, dicant, mortale peccatum esse, per notabile tempus intra Canonem Missae plena voluntate alienas res, ut quaestionem philosophicam, negotia domestica mente tractare: quodsi solo tempore ipsius consecrationis id accidat, quamquam pars omnium nobilissima est, compluribus scriptoribus, ut Lacroix, Mazzotta, durius videtur, pro mortali peccato id habere. Voluntaria igitur distractio extra Canonem, etiamsi diutius producat, pro mortali peccato statui non potest, at certo pro aliquo peccato inter venialia graviore.

§ 4.

Actiones rituales speciatim consideratae.

244 1. Ante omnia notandum est, sacerdotem non debere solum celebrare, sed requiri ministrum masculum, ita ut gravis peccati defectus sit aut *nullum ministrum* haberi, aut feminam ministrare *ad altare*. Permitti tamen potest, ut, *alio ministro deficiente*, femina, praesertim sanctimonialis, respondeat e longinquo, atque sacerdos solus sibi in altari omnia subministret, idque sive ex necessitate, sive vi consuetudinis ex rationabili causa. S. Alph. n. 392, Reuter p. IV. n. 216. — Imo quoniam ratione rei grave peccatum non sit, mulierem sic e longinquo vice ministri fungi, etiam ubique causa ex devotione celebrandi sufficere potest, ut omne peccatum exsulet. Cf. Craisson *Manuale* n. 3687. — Ad altare autem ministrare feminam nunquam permittitur, sed potius sine ullo ministro, si sit necessitas, Sacrum peragi debet.

Licet igitur sine ministro celebrare, approbante S. Alph. l. c.:

a) ob conficiendum Viaticum; b) ut populus audiat Missam diebus praeceptis: verum tum saltem aliquis accedere potest, qui porrigat urceolos et similia, etsi nequeat respondere; c) ut ipse sacerdos diebus praeceptis satisfaciat obligationi audiendi Sacri: quamquam si minister deest, sese etiam pro excusato habere potest, quando aliam Missam audire nequit; d) si minister, postquam sacerdos jam notabiliter processit in Missa, abscedat, neque brevi reversurus sit (Craisson n. 3683 approbans refert sententiam „maxime, si *facta oblatione* minister abscesserit“).

Cum ministro, qui nesciat respondere, celebrare, ex minore necessitate licet, quam sine ullo ministro. Dein notant passim scriptores, ne sacerdos sibi scrupulum faciat, si minister male pronuntiet; sed ut tunc, si commode fieri possit, ipse suppleat, si non possit, abstineat ab omni correctione, ne se aliosve turbet. Reuter l. c. n. 216, S. Alph. n. 391.

245 2. Benedictiones, genuflexiones, inclinationes in rubricis notatae sub peccato fieri debent; harum igitur omissione vel nimia in iis acceleratione *venialiter* per se peccetur, nisi notabilis deordinatio a scandalo vel contemptu vix immunis mortale peccatum efficiat.

Qui vero ex infirmitate vel simili causa non omnia haec ad amissim servare possit, nihilominus licite celebrat, maxime in loco privato, aut etiam publico praevia populi monitione vel notitia infirmitatis jam aliunde habita. — Si autem notabilis defectus externi decoris inde oriturus est, petenda est venia Ordinarii vel pro rei gravitate Summi Pontificis, ut: si celebrans indiget assistentia alterius, quo sustentetur, aut si tantum sedendo celebrare potest, aut habitualiter capite pileolo cooperto celebrare debet, aut si, carente manu, solâ manu arte confecta uti neque aliter sacras species tangere potest.

3. Capite igitur cooperto celebrare non licet, sicque *totam* Missam peragere *sub gravi* sacerdos vetatur sine dispensatione Sedis Apostolicae, quae tamen consuevit in facultate danda tempus Canonis excipere: Ben. XIV. *de sacrif. Missae* l. 1 c. 9 n. 3, S. Alph. n. 397 ex decreto Urb. VIII. et S. R. C. At extra Canonem pileolo uti, grave non censetur (ib.); quare ex rationabili causa repentinæ infirmitatis id una alterave vice facere illicitum non est (v. Ben. XIV. *de sacrif. Missae* l. c.). — Uti vero capillis ficticiis (perruque), Innoc. XI. quondam sub poena suspensionis prohibuit

atque vetuit, ne Episcopi aut Nuntii Apostolici hanc licentiam concederent: attamen in aliquibus regionibus consuetudo contraria hanc severitatem temperavit.

4. Rubrica praescribit, ut purificatio calicis *vino* fiat et sequens digitorum ablutio vino et aqua — in qua, ut recte De Herdt advertit, plus aquae quam vini sumendum est, quo certius omnis species vini consecrati desinat. Quare aut sola aqua uti, aut pro digitorum ablutione solo vino, *per se* aliquod peccatum *veniale* est; attamen neutra laesio rubricae plus quam veniale peccatum est: v. Lacroix l. 6 p. 2 n. 423, Gobat n. 852. Rationabilis autem causa casualis omnino excusat, ita ut propter defectum vini licite aliquis pro purificatione sola aqua uti possit. — Si quis vero habitualiter vini nauseam patiat, ac propterea optet pro utraque ablutione semper aqua sola uti, saltem expediat a S. Sede facultatem petere; quam ob eam causam datam esse constat.

5. Quod maximi momenti est in sacris actionibus liturgicis, id²⁴⁶ est, quod respicit reverentiam S. Sacramento lege naturali debitam et ipsius sacrificii essentiam et integritatem, vel actiones, quae specialem mysticam significationem continent. Ut praecipua hoc loco simul commemorem, repeto: 1) Omittere purificationem patenae vel calicis — peccatum grave irreverentiae est propter certam profanationem reliquiarum S. speciei, vel saltem ejus profanationis grave periculum, nisi forte, *inspecta patena*, sacerdos certo conspexerit, nullam particulam adesse.

2) Omittere mixtionem aquae ante consecrationem, *grave* peccatum censetur.

3) Idem a fortiori dicendum de omittenda fractione hostiae, ejusve particulae cum S. Sanguine commixtione. Addo:

4) Missam abrumpere, praecipue si sacrificium ipsum imperfectum relinquitur, nisi gravissima ratio urget, peccatum omnino grave est.

Sc.: a) Si incursus hostium imminet, aut alias periculum mortis aut Ss. Sacramenti profanationis adsit, sacerdos, sive unam sive duplicem consecrationem perfecit, S. Sacramentum aut statim debet consumere aut fugiendo secum auferre, ut in loco tuto consumat, modo periculum sit in mora.

b) Quando, incepta consecratione, eaque aut certo aut dubie factâ, sacerdos deficit: si post aliquod tempus, etsi paulo longius, vires resumpturus videtur, etsi jejunos manere nequit, exspectandum est, ut ipse sacerdos Sacrum suum postea perficiat. Si vero ipse perficere illud nequit, alter sacerdos inquirendus est, qui perficiat, resumendo ea, quae dubie tantum a priore perfecta sunt; atque si jejunos adest, ille Sacrum perficere debet, alioquin etiam non jejunos; imo in alterius defectu etiam sacerdos irregularis, excommunicatus etc. *debet* omnino Sacrum perficere, praemissa tamen contritione: quae quum semper, adstante divina gratia, suo tempore elici possit, non datur excusatio pro sacerdote excommunicato, qua declinet novum peccatum grave, nisi Sacrum illud perficiat, siquidem *legis divinae* est, ne sacrificium mancum relinquatur.

Qui vero sic perfecit alienum sacrificium, eum non posse eodem die aliud Sacrum celebrare, jam supra dictum est n. 210. Neque ita rem componere licet, ut secundus sacerdos sacras species ab altero consecratas secum afferat atque in Sacro a se tum incipiendo simul consumat. Sic enim vere imperfectum relinquitur sacrificium.

Si vero intra horam circiter compleri sacrificium non potuit: *obligatio* perficiendi non videtur amplius adesse (S. Alph. n. 355), quia non jam certo est moralis unio; at *licebit* etiam *post plures horas* (Tamb. putat etiam post 7 horas id faciendum esse), imo si idem sacerdos, qui incepit, vires resumpsit, videtur id prorsus decere, ut fiat.

247 c) Si necessitas aliena acciderit, eaque forte omnino gravis, sacerdos etiam post consecrationem Missam interrumpere debeat, atque sacris speciebus reverenter inclusis, vel custoditis, postea — etsi post aliquot horas — Missam prosequatur. Si vero consecrationem nondum inceperit, et diuturna interruptio, ut horae unius, fiat, potius Missam ab initio resumere debeat: panem et vinum oblatum postea sumpturus. V. S. Alph. l. c. cum aliis.

Quando autem necessitas ita gravis non est (censetur se omnino gravis, quoties agitur de moribundo baptizando, absolvendo, aut, quando sensibus destitutus est, ungerendo): Missa, saltem post consecrationem, interrumpi non debet, e. g. pro solo Viatico dando aegrotis, qui sufficienter adjuti sint per absolutionem neque putari possint relapsi esse in aliquod peccatum, nisi forte aegrotus ita vicinus sit, ut sacerdos, vestibus sacris non depositis, eum adire possit. — Si vero pro sola devotione aegrotus Viaticum iterato sumere velit, aut si periculum in mora non sit: etiamsi agatur de consueto tempore pro Communionis distributione intra Missam, ad aegrotum accedere sacerdoti non licet, nisi ipse *in conspectu altaris* maneat. Ita S. R. C.

d) Ante offertorium ex causa mediocriter gravi licebit Missam interrumpere, eamque pro subortis causis postea aut prosequi, aut denuo incipere. V. g. Si nuntius affertur, sacerdotem, quem postea Sacrum solemne celebraturum esse putaverunt, impedimento detineri: licebit Missam inceptam relinquere et postea Sacrum solemne facere. Ita 3. Julii 1869 in *Marianopol.* „dummodo adstantes moneantur“ — neque tunc expedire, ab eodem sacerdote potius bis celebrari: ita *ibid.* Gard. n. 5440.

Appendix.

248 Praecipua gravia peccata, quae in celebratione occurrere possunt, sunt haec:

1. Bis in die sine legitima facultate celebrare.
2. Sine legitima facultate hora ante tempus celebrare.
3. In dicenda Missa scandalose properare, ut si Missa, etsi brevior, infra horae quadrantem absolvitur.
4. Sine legitima facultate extra ecclesiam vel oratorium publicum celebrare.
5. Sine legitima facultate altari exsecrato uti.

6. In ecclesia vel altari polluto celebrare.
7. Sine sacris vestibus iisque benedictis, aut sine aliqua earum notabiliore, aut cum vestibus *valde* immundis vel laceris celebrare.
8. In calice non consecrato celebrare.
9. Excepta necessitate gravi, sine corporali ex lino vel cannabe, eoque benedicto, aut cum notabiliter immundo celebrare.
10. Sine ulla mappa altaris, aut — nisi gravissimam necessitatem excipias — sine lumine celebrare.
11. Seclusa gravi necessitate, sine ministro celebrare.
12. In Missa caerimonias aut orationes notabiliter negligere: quae notabilis materia intra Canonem facillime aderit.
13. Notabilem partem eorum, quae secreto dicenda sunt, *omnino alta* voce dicere.
14. Intra Canonem per notabile tempus distractionem omnino voluntariam fovere.
15. Post notabilem Missae partem absolutam Missam prorsus interrumpere sine necessitate.
16. Facta consecratione, etsi prima tantum, sacrificium, nisi perficere impossibile sit, imperfectum relinquere.

Tractatus V.

Sacramentum Poenitentiae.

Cf. S. Thom. III. q. 84—90 et Suppl. q. 1—28, S. Alph. l. 6 n. 425—705, Lugo *de poenit.*, Suarez *in III S. Thom. disp^{tes} 38 de poenit.*, Sporer *theol. sacramental.* p. 3, Elbel *theol. sacramental.* p. 2, Gobat *experiment. theol.* tr. 6 et 7, Stoz *tribunal poenit.*, Tamburini *meth. confess.*, Navarrus (Azpilcueta) *Manuale confess.* (maxime cap. 1—10 et 26 seqq.). — Alios scriptores vide infra ad singula capita.

Sacramentis baptismi, confirmationis, Eucharistiae ea completa²⁴⁹ sunt, quae per se ad christianam perfectionem personalem pertinent. Nam sacramenta matrimonii et ordinis primarie socialem utilitatem et perfectionem respiciunt, quamquam eos, qui in sociali vita statum alterutri sacramento correspondentem eligunt, vere personaliter etiam sanctificant; sacramentum vero poenitentiae cum extrema unctione, suo complemento, medium sanctificationis non per se, sed per accidens necessarium est, etsi re ipsa illius necessitas atque utilitas quam latissime patet. Necessitas enim ex voluntario lapsu hominum oritur, quo fidei in baptismo datae tam facile obliti, gratiam et amicitiam divinam abiciunt atque in miserrimo statu peccati, ex quo per misericordiam Dei erepti atque per priora sacramenta ad divinam excellentiam et quasi cognationem evecti erant, sese denuo libere collocare audent.